

ності старших підлітків, територіальна громада, педагогічна технологія, соціально-педагогічні умови.

РЕЗУЛЬТАТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТАРШИХ ПОДРОСТКОВ В ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ШКОЛЫ И ОБЩЕСТВА

Л. Н. Михайлова С.В. Абрамова

Аннотация. В статье представлен анализ результатов контрольного этапа опытно-экспериментальной работы по внедрению в учебно-воспитательный процесс технологии формирования социальной активности у старших подростков во взаимодействии школы и громады. Использование данной технологии привело к положительным изменениям в отношении подростков к собственной жизни и проблемам территориального сообщества, способствовало формированию у них социальной активности как интегративного качества. Что свидетельствует о том, что процесс формирования социальной активности старших подростков является наиболее результативным и эффективным при условии внедрения в деятельность общеобразовательных учебных заведений социально-педагогической технологии формирования у старших подростков социальной активности во взаимодействии школы и громады.

Ключевые слова: социальная активность личности, формирование социальной активности старших подростков, территориальная громада, педагогическая технология, социально-педагогические условия.

УДК 371.13 : 004.9-025.12

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЯК ВИМОГА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

М.В. МИХАЙЛІЧЕНКО, к.пед.н., доцент кафедри методики навчання

та управління навчальними закладами

А.О.ВЛАСЕНКО, к.пед.н.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. У статті розкрито сутність проектної діяльності та її роль у професійній підготовці майбутніх учителів. Встановлено, що проектна діяльність є вимогою інформаційно-технологічного суспільства. Обґрунтовано об'єктивну необхідність у підготовці майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі, оскільки проектна діяльність є важливою і позитивно впливає на творчий потенціал молодших школярів при вивченні іноземної мови.

Ключові слова: проект, проектна діяльність, професійна підготовка учителів, інформаційне суспільство, освітній процес.

Актуальність (Introduction). Перед вищими навчальними закладами України постає завдання підготовки фахівців-професіоналів, які в умовах компетентнісно орієнтованої освіти будуть здатні поєднувати сучасні теоретико-методичні знання із практичними навичками усвідомленого їх застосування.

Законодавчі освітні ініціативи та державні документи, зокрема Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти в Україні, концепція Нової української школи, галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, досить глибоко і обґрунтовано висвітлюють основні вимоги до педагогічних кадрів та рівня їхньої підготовки. Зростання при цьому важливості іноземної мови є необхідною причиною вдосконалення системи підготовки майбутнього учителя іноземної мови відповідно до вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства.

Оскільки саме зміни у методології підготовки педагогічних кадрів є рушійною силою сучасного реформування освіти, у суспільстві виникає потреба в ініціативних, усебічно осві-

чених фахівцях, здатних до прийняття змін з метою подальшого самовдосконалення. У теорії і практиці вищої педагогічної освіти вже накопичено значний досвід, який охоплює багато аспектів професійно-педагогічної підготовки студентів [2;3;9;10].

Система вищої освіти в Україні інтегрована до застосування новітніх технологій та методів навчання які використовуються у країнах-учасниках Болонського процесу, серед яких впровадження технологій для удосконалення відносин між викладачами і учнями, спонукання до застосування нових наук, методів, концепцій, розвиток аналітичних та синтетичних умінь обробки інформації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Погоджуємося з думкою О. Пометун, Л. Середяк, І. Суценко, О. Янушевич про те, що «... в умовах соціально-економічних зрушень, якісних суспільних перетворень школа не може залишатися недоторканою стабільною системою. На її розвиток впливають демографічні та етнічні чинники, оновлення філософії й парадигми освіти, освітніх технологій, інтеграція України в європейський освітній простір, розробка нових концепцій змісту і структури навчання, концепцій підготовки спеціалістів для оновленої школи» [9, с. 23].

Освітній процес у вищих навчальних закладах має розглядатися як діяльність, спрямована на саморозвиток професійного вигляду студента. З огляду на специфіку діяльності вищих педагогічних навчальних закладів, необхідно підходити до майбутнього фахівця не лише з позицій його власного професійно-особистісного розвитку, але і його готовності до проектної діяльності. Важливим є створення психолого-педагогічних умов для розвитку внутрішньо вільної, творчої особистості; формування позиції особистісного росту студентів, здатних на відповідальні вчинки, вільний вибір, рефлексію та постійне збагачення духовно-морального потенціалу власної особистості [1; 2; 3].

В освіті очевидним вважався той факт, що до початку навчання необхідно за допомогою тестів виявити здібності учня чи студента, а вже потім, залучивши відповідну програму, орієнтувати її діяльність на галузі з найвищими задатками. Припустимо, що це оптимальний шлях до високої творчої віддачі, оскільки здібності полегшать досягнення, які стимулюють підвищення самооцінки, а висока ефективність зусиль принесе максимальну користь суспільству.

Мета (Purpose) статті полягає в обґрунтуванні проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх учителів як вимоги інформаційно-технологічного суспільства.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, вивчення передового педагогічного досвіду.

Результати (Results). В наш час підходи до розвитку творчої особистості зазнають радикальних змін. Ключовими вважаються не здібності людини, а її мотивація та життєві цілі. В сучасній психології розрізняють поняття «інтелект» та «креативність» - здібність до творчості. Остання, крім інтелекту, включає мотиваційну спрямованість людини, орієнтацію на отримання нових знань та готовність до реалізації творчих дій. Саме при виконанні творчого проекту учні замислюються над питаннями: на що я здатний, де зможу використати свої знання, що ще потрібно зробити та чому навчитися, щоб бути корисним суспільству.

Відомо, що цілі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів значною мірою зумовлюються цілями навчання того чи іншого предмета у загальноосвітньому навчальному закладі. Доцільним є визнання того факту, що «головною метою навчання іноземної мови у школі є розвиток, виховання й освіта особистості учня засобами іншомовної культури, шляхом оволодіння іншомовним спілкуванням» [9]. Це дозволяє вважати, що метою підготовки вчителя іноземної мови є формування особистості вчителя, здатного до іншомовного міжкультурного діалогу і навчання його інших. Сьогодні акцент професійної підготовки педагога зміщується на розвиток особистості вчителя, який володіє інноваційними технологіями навчання учнів у полікультурних умовах. На уроках іноземної мови учні можуть і мають усвідомити, що міжкультурне взаєморозуміння пов'язане із проблемами і непорозуміннями, які не вирішуються навіть досконалим володінням іноземною мовою. Саме вчитель може підготувати особистість до толерантного сприйняття інших культур і народів, до порівняння із власною соціокультурною специфікою, до критичної рефлексії у відношенні до неї і до системи власних цінностей, «розмиття» стереотипів і до визнання рівноправності культур та загальнолюдських цінностей. Перед вищими навчальними закладами стоїть завдання виховати та-

кого вчителя іноземної мови, який зміг би у всій повноті створити перехрестя культур, яке стає за таких умов ланкою, що з'єднує людей.

Низку дискусій викликала запропонована російським науковцем Є. Пассовим культуро-відповідна модель професійної підготовки вчителя (учителя іноземної мови зокрема). На думку науковця, причина невідповідності рівня освіти вимогам суспільства криється, у першу чергу, в зростаючому розриві між освітою і культурою, оскільки сучасні вчителі передають тільки знання, а не цінності. «Лише оволодівши культурою як системою цінностей, людина стає індивідуальністю, виробляє індивідуальний стиль діяльності» [7, с. 10].

У своєму дослідженні Є. Пассов виокремлює основні складові діяльності вчителя – майстерність і особистість. Культура ж відіграє надзвичайно важливу роль в освіті саме тому, що вона є індивідуально (особистісно) засвоєними цінностями. Окрім цього, «змістом освіти є культура як система цінностей, а сама освіта є передачею культури» [7, с. 14].

Саме тому, погоджуємось із думкою науковця, система професійної підготовки повинна бути націлена на передачу майбутньому вчителю професійної культури, яка засвоюється у формі чотирьох елементів. Для вчителя іноземної мови виокремлено: а) знання про всі компоненти процесу навчання (освіти), цілі, засоби, результати та прийоми; знання про себе як учителя; б) досвід використання прийомів професійної діяльності; в) творчість як використання нового в навчанні; г) звернений на систему цінностей людини досвід емоційного ставлення до професійної діяльності [7].

Культуро-відповідний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови базується на тому факті, що «основними складовими культури є чотири компоненти: знання – уміння – творчість – бажання» [7, с. 16]. Причому найвагомими, на думку Є. Пассова, є останні два компоненти. Якщо ж узяти до уваги термін «навчальний предмет» (у нашому випадку – іноземну мову), то провідними компонентами змісту цього поняття є знання, навички і вміння. Саме тому сучасні навчальні заклади готують «предметників», а не вчителів. Справжній учитель повинен бути насамперед творцем, дослідником, і, разом із тим, володіти глибокими знаннями з предметних дисциплін.

Тому системоутворювальним фактором професійної підготовки вчителя є його методична майстерність, яка базується на педагогічних і психологічних знаннях та вміннях і підкріплена іншими дисциплінами, які мають обов'язкову професійну спрямованість. Всі дисципліни мають бути зорієнтовані на підготовку вчителя, причому не тільки вчителя загалом, але вчителя конкретної спеціальності. Окрім цього, професійна підготовка має бути функціональною, тобто моделювати зміст і структуру вчительської діяльності.

Професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі відбувається сьогодні у трьох стратегічних напрямках: «загально-теоретична підготовка (передбачає вивчення базових педагогічних дисциплін: дидактика, теорія та історія педагогіки, теорія виховання, школознавство, іноземні мови та ін.); методична підготовка (студенти опановують методики навчання предметів початкової школи, у тому числі і методику навчання іноземних мов у початковій школі); психологічна підготовка (включає вивчення загальної та вікової психології, корекційної педагогіки, педагогічної психології та ін.)» [8, с. 143].

Якщо перед майбутнім учителем поставлено завдання формувати іншомовну комунікативну компетентність молодшого школяра, то нагальною потребою є оптимізація вищезазначених напрямів з метою посилення філологічної складової його професійної підготовки, адже зрозуміло, що вивчення іноземної мови із професійною метою передбачає, і знання закономірностей функціонування мови у суспільному просторі, її провідних функцій, особливостей породження іншомовного мовлення, взаємозв'язку між мовними й ментальними особливостями носіїв тієї чи іншої іноземної мови. А значить, треба поглиблено вивчати дисципліни філологічного циклу: «Практична граматики іноземної мови», «Практична фонетика іноземної мови», «Практика усного та писемного мовлення», «Практичний курс іноземної мови», «Прагмалінгвістика», «Країнознавство» та ін.

Зміст системи професійної підготовки вчителя базується не на основі дисциплін, а на основі восьми видів культур (серед яких: іншомовна, методична, психологічна, педагогічна, філологічна, духовна, соціальна, соматична), які в процесі інтеграції створюють професійну культуру вчителя. У кожній з культур необхідно при визначенні змісту освіти виділити всі чо-

тири елементи культури (знання, вміння, творчість, бажання), розкрити їх зміст конкретно і відібрати те, що увійде в програму професійного навчання. Принцип моделювання в цьому випадку допоможе відібрати головне, оскільки «співвідношення в кожній з культур буде різним, та й значущість кожної культури буде неоднаковою» [10, с. 14 – 15].

Особливо корисним може стати використання провідних ідей цієї концепції у процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до роботи в початковій школі. Це зумовлюється тим фактором, що, навчаючи учнів іноземної мови в початковій школі, мало володіти знаннями з іноземної мови. Потрібно зацікавити учнів, спонукати їх до діяльності, розвивати бажання до самостійної роботи, знати особливості фізичного та психічного розвитку молодших школярів. Окрім цього, дуже часто молоді спеціалісти в початковій школі не завжди можуть адекватно реагувати на ситуацію в класі, оскільки в них немає практики спілкування з дітьми. Та якщо в процесі професійного навчання у вищих навчальних закладах використовувати педагогічне моделювання, то молодий учитель швидше зможе правильно відреагувати на ту чи іншу ситуацію в класі.

До основних напрямів професійного розвитку студента як майбутнього вчителя іноземної мови належить розвиток його особистості та його професійної діяльності. Тобто, вибираючи засоби моделювання, слід брати до уваги вимоги як до особистості вчителя іноземної мови в початковій школі, так і до його професійної діяльності. До професійно важливих якостей учителя науковець Ю. Вавилов відносить: «спрямованість на педагогічну діяльність саме з молодшими школярами; професійну підготовку, зорієнтовану на програму навчання в початковій школі; вміння викладати навчальний матеріал у простій, доступній для молодших школярів формі; яскраве образне мислення; знання вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів; педагогічну інтуїцію; схильність до ігрових методів навчання» [5, с. 12].

Підготовка майбутніх учителів іноземних мов до організації проектної діяльності учнів відбувається не лише під час їхньої методичної підготовки, а й на практичних заняттях, коли студент самостійно обирає, застосовує і розвиває способи мислення, прийоми роботи та стратегії розв'язання питань, здійснює самоконтроль за розвитком власної іншомовної компетентності.

Для успішного розвитку проектної діяльності у початковій школі, а саме на уроках іноземної мови, «робота над проектами повинна займати значне місце у системі вищої освіти, що, у свою чергу, дозволить майбутньому учителеві здобувати практичні знання і навички подальшого використання проектної діяльності у своїй роботі» [6, с. 13].

На основі вищезазначеного виокремимо особливості підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі:

1. Розвиток усвідомлення необхідності постійного особистісного та професійного саморозвитку майбутніми учителями іноземної мови в початковій школі, потребу в обраній професії.

2. Застосування у навчальному процесі технологій та методів творчої діяльності. Адже творчість як процес створення нового виражає конструктивний і перетворювальний характер праці людини, нерозривно пов'язаний з її пізнавальною діяльністю. Залучаючи студентів до творчої діяльності, варто враховувати, що «її результат може мати як об'єктивну, так і суб'єктивну новизну; зазначена діяльність передусім має навчальне спрямування і спирається на змістове наповнення освітньої галузі» [4, с. 49].

3. Спрямованість на постійне спілкування з учнями (упродовж усього процесу вивчення іноземної мови у шкільному курсі), вміння спостерігати, критично оцінювати їхні здобутки.

4. Необхідність застосування на всіх формах навчання у вищих педагогічних навчальних закладах евристичних методів і прийомів («морфологічний аналіз, метод контрольних запитань, мозкова атака, методи асоціацій та аналогій, ділові ігри і ситуації та ін.») [4, с. 49];

5. При вивченні фахових дисциплін планувати виконання студентами таких проектів, особливістю яких є чітко визначений практичний результат. Проектна діяльність передбачає включення студентів до виконання всіх етапів шкільного проектування. Робота над проектом охоплює усвідомлення мети, оформлення задуму, розробку організаційного плану, ре-

алізацію запланованого, підбиття підсумків у вигляді письмового звіту та презентації [45, с. 50]. Вартим уваги є факт урахування вікових та психологічних особливостей учнів в початковій школі.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, можемо зауважити, що існує необхідність у підготовці майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі, оскільки проектна діяльність є важливою і позитивно впливає на творчий потенціал молодших школярів при вивченні іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч.[для студ., аспірантів та молодих викладачів вузів] / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998.– 558 с.
2. Бевз Олена/ Методична підготовка майбутнього вчителя англійської мови у вищих навчальних закладах України /О. Бевз // Сучасна іншомовна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи: міжнародна наук.-практ. інтернет конф., 16 жовтня, 2014р. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. – С. 30 – 34.
3. Білик В. Г. Модернізація вищої педагогічної освіти майбутніх учителів початкової школи / В. Г. Білик // Nowoczesna EDUCACJA: FILIZOFIA, INNOWACJA, DOSWIADCZENIE. – 2015. – Nr 2. – С. 7 – 10.
4. Бреднева Н. А. Проектная деятельность студентов в условиях междисциплинарной интеграции: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08/ Бреднева Надежда Анатольевна. – М., 2009. – 121с.
5. Вавилов Ю. П. Задачи, пути и средства совершенствования профессиональной подготовки учителей начальных классов на современном этапе [Электронный ресурс] / Ю. П. Вавилов // . – Режим доступа: <http://globuss24.ru/doc/zadaci-puti-i-sredstva-sovershenstvovaniya-professionalnoi-podgotovki-ucitelei-nacalnyh-klassov-na-sovremennom-etape>
6. Даніліна І. В. Навчальні проекти в початковій школі. 1 клас. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 160 с.
7. Пассов Е. И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур / Е. И. Пассов. – Липецк: ЛГПИ – РЦИО, 2000. – 204 с.
8. Певна С. Є. Педагогічні умови формування суб'єктної позиції майбутніх педагогів у процесі іншомовної професійної підготовки / С. Є. Певна // Nowoczesna EDUCACJA: FILIZOFIA, INNOWACJA, DOSWIADCZENIE Nr2. – 2015. – С.143 – 149.
9. Педагогічна майстерність: Підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. — 2-ге вид. допов. і переробл. — К.: Вища шк., 2004. — 422 с.
10. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. І. Пироженко. – К., 2002. – 135 с.

References

1. Aleksyuk, A. M. (1998) Pedagogika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriia. Teoriia. [Pedagogics of higher education of Ukraine. History. Theory]. K.: Lybid. 558.
2. Bevz, O. (2014) Metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia anhliiskoi movy u vyshchych navchalnykh zakladakh Ukrainy [Methodical preparation of the future teacher of English in higher educational institutions of Ukraine]. Suchasna inshomovna osvita v Ukraini: stan, problemy, perspektyvy: mizhnarodna nauk.-prakt. internet konf., 16 zhovtnia, 2014r. 30 – 34.
3. Bilyk, V. H. (2015) Modernizatsiia vyshchoi pedahohichnoi osvity maibutnykh uchyteliv pochatkovoii shkoly [Modernization of higher pedagogical education of future teachers of elementary school]. Nowoczesna educacja: filizofia, innowacja, doswiadczenie. 2. 7 – 10.
4. Bredneva, N. A. (2009) Proektnaia deiatelnost studentov v usloviakh mezhdystryplynarnoi yntehratsyy [Project activity of students in the conditions of interdisciplinary integration]. M. 121.
5. Vavyllov, Yu. P. Zadachy, puty y sredstva sovershenstvovaniya professyonalnoi podgotovky uchitelei nachalnykh klassov na sovremennom etape [Tasks, ways and means of improving the vocational training of primary school teachers at the present stage] <http://globuss24.ru/doc/zadaci-puti-i-sredstva-sovershenstvovaniya-professionalnoi-podgotovki-ucitelei-nacalnyh-klassov-na-sovremennom-etape>
6. Danilina, I. V. (2016) Navchalni proekty v pochatkovii shkoli. 1 klas. [Educational projects in

elementary school. 1st grade]. Kh. : Vyd. hrupa «Osnova». 160.

7. Passov, E. Y. (2000) Kommunikatyvnoe ynoiazыichnoe obrazovanye. Kontseptsyia razvytyia yndyvudualnosti v dyalohe kultur [Communicative foreign language education. The Concept of Individual Development in the Dialogue of Cultures]. Lypetsk: LHPY – RTsYO. 204.

8. Pevna, S. Ye. (2015) Pedahohichni umovy formuvannia subiektnoi pozytsii maibutnix pedahohiv u protsesi inshomovnoi profesiinoi pidhotovky [Pedagogical conditions for the formation of the subject's position of future teachers in the process of foreign language training]. Nowoczesna educacja: filizofia, innowacja, doswiadczenienr. 2. 143 – 149.

9. Ziaziun, I. A. (2004) Pedahohichna maisternist [Pedagogical Skills]. 2. K.: Vyshcha shk. 422.

10. Pometun, O. I., Pyrozhenko, L. I. (2002) Interaktyvni tekhnolohii navchannia : teoriia, praktyka, dosvid. [Interactive Learning Technologies: Theory, Practice, Experience]. K. 135.

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ КАК ТРЕБОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ОБЩЕСТВА

Н.В. Михайличенко, А.О.Власенко

***Аннотация.** В статье раскрыта сущность проектной деятельности и ее роль в про-профессиональную подготовку будущих учителей. Установлено, что проектная деятельность является тре-ем информационно-технологического общества. Обоснованно объективную необходимость в подготовке будущих учителей иностранного языка к проектной деятельности в начальной школе, поскольку проектная деятельность является важной и положительно влияет на творческий по-тенциал младших школьников при изучении иностранного языка.*

***Ключевые слова:** проект, проектная деятельность, профессиональная подготовка учителей, информационное общество, образовательный процесс.*

PROJECT ACTIVITY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS AS THE REQUIREMENT OF INFORMATION AND TECHNOLOGICAL SOCIETY

M.V. Mikhailichenko, A.O. Vlasenko

***Abstract.** The essence of project activity and its role in pro-professional training of future teachers is revealed in the article. It is established that the project activity is the third of the information technology society. Obviously, there is an objective need for the preparation of future teachers of a foreign language for project activities in the primary school, since the project activity is important and positively influences the creative potential of junior students in the study of a foreign language.*

***Keywords:** project, project activity, professional training of teachers, information society, educational process.*

УДК 378.011.32:347.63"312"

ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Г.М. Ржевський, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: manpower44444@gmail.com

А. Я. Петручек, студентка СР16001м,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: annpetruchek@gmail.com